

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันนี้เป็นเวลาที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้ทั่วทุกลักษณะหรือทั่วทุกแห่ง คุณค่าในทางสังคม (Social Values) ซึ่งได้สร้างสรรค์มาเป็นเวลานานนั้นได้ถูกเปลี่ยนแปลงไปแม้แต่ในทางศาสนาที่มีเรื่องวิทยาศาสตร์บางอย่างเข้ามาพิสูจน์ความจริง ฉะนั้นคนจึงถูกบังคับทั้งทางตรงและทางอ้อมให้ปรับตัวเข้ากับความเป็นไปของเปลี่ยนแปลงนั้น การศึกษา นั้นเกี่ยวข้องกับยอมหยุดนิ่งไม่ได้ ย่อมต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามแรงผลักดันเหล่านั้นเช่นกัน โรงเรียนไม่เป็นแหล่งที่เป็นวิชาการให้กุลบุตร กุลธิดาเท่านั้น ยังต้องจัดให้เด็กแต่ละคนมีความรู้และความสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับโลกที่เปลี่ยนแปลง (dynamic) อยู่เช่นนี้อีกด้วย¹ แต่โดยธรรมชาติของมนุษย์นั้นเป็นผู้ที่ชอบแสวงหาแนวทางที่ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ (The better - way) และการเปลี่ยนแปลงจะดีขึ้นได้ต้องอาศัยความสามารถของมนุษย์ ซึ่งความสามารถนั้นได้มาจากการศึกษา เรื่องของการศึกษาจึงเป็นเรื่องใหญ่สอดแทรกเข้าไปในกิจกรรมทุกประเภทของมนุษย์ เนื่องจากความยิ่งใหญ่ของการศึกษาดังกล่าวนี้นี้ จึงมีผู้มองการศึกษาไปในทัศนะที่ต่างกัน การให้ความหมายของคำว่า "การศึกษา" จึงแตกต่างกันออกไป แต่ผลที่ได้จากการศึกษานั้นเหมือนกันคือ ความเจริญงอกงามหรือเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางที่ดีขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าการที่จะเปลี่ยนแปลงปรับปรุงประเทศชาติซึ่งเป็นที่อยู่ของคนจำนวนมากต้องยึดการศึกษาเป็นหลักไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ตลอดจนคุณค่าด้านวัฒนธรรม จริยธรรม คีลธรรมและควมมีวินัยของคนในชาติ

¹วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์, "ลจรรบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา", (กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 1 (อค์สำเนา)

ในการปรับปรุงและพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าขึ้น โรงเรียนมัธยมศึกษา นับเป็นตัวประกอบสำคัญอันหนึ่ง เพราะเป็นการจัดการศึกษาที่อยู่ในระหว่างประถมศึกษา กับ อุดมศึกษา และนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ส่วนมากมีอายุระหว่าง 11-17 ปี ซึ่งอยู่ในวัยรุ่นเป็นวัยที่กำลังเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกายและจิตใจ และอยู่ในระหว่างหัวเลี้ยว หัวต่อ ระหว่างวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่ ต้องเตรียมการหาทางประกอบอาชีพไว้ในข้างหน้า การจะมีความรู้ความสามารถช่วยตัวเองและประเทศชาติได้นั้น ต้องผ่านการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเสียก่อน เมื่อจบแล้วย่อมจะเป็นคนที่มีความสามารถในทางเศรษฐกิจ (Economic Efficiency) อย่างพอสมควรคือ สามารถที่จะประกอบอาชีพได้ตาม อรรถภาพ สามารถจะเลี้ยงตัวเองได้และทำนุบำรุงประเทศชาติได้ บุคคลที่ได้รับการศึกษา ในระดับนี้เป็นอย่างก็จะมีพื้นความรู้เพียงพอที่จะออกไปประกอบอาชีพ เป็นแรงงานระดับ กลางได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือศึกษาต่อเพื่อเป็นแรงงานระดับสูงต่อไปและบุคคลเหล่านี้ จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว¹ ช่วงระยะเวลา เกือบ 10 ปี ที่ผ่านมารัฐบาลได้มองเห็นความสำคัญของการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 3 (2515-2519) รัฐบาลได้ เน้นที่จะขยายโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพออกไปสู่ส่วนภูมิภาค โดยจัด ตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอให้ครบทุกอำเภอในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาการศึกษา (2519)² และในช่วงของแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 4 (2520-2524) รัฐบาลจะขยาย การศึกษาระดับมัธยมศึกษาสายสามัญให้สามารถรับนักเรียนได้เพิ่มขึ้น เฉลี่ยประมาณร้อยละ

¹สมศรี ช่างนก, "บทบาทของหัวหน้าสถานศึกษาศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษาสายสามัญศึกษาในกรุงเทพฯ-ธนบุรี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชา บริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513), หน้า 2.

²กระทรวงศึกษาธิการ, แผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 3 (2515-2519) (กรุงเทพฯ มหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ม.ป.ป.), หน้า 51.

11 ต่อปี (เป็นอัตราตั้งแต่ปี 2521-2525) หลังจากเปลี่ยนแปลงเป็นระบอบ 6 : 3 : 3 ในปี 2521) โดยให้ปีสุดท้ายของแผนพัฒนาการศึกษาให้นักเรียนได้ทั้งสิ้น 3 ล้านคนและ มีกัรตั้ง เป้าหมายโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศขึ้นปีละ 100 โรง¹ การดำเนินการจัดการมัธยมศึกษาในช่วงระยะแผนที่ 3 ประสบปัญหาหลายประการ ทั้งนี้เนื่องจากต้องขยายปริมาณการรับนักเรียน เพื่อสนองความต้องการของประชาชน การตั้งโรงเรียนใหม่ จากจำนวนที่อยู่เดิม 582 โรง ในปี พ.ศ. 2515 เป็น 843 โรง ในปี พ.ศ. 2519 การขยายตัวอย่างรวดเร็วทำให้ความขาดแคลนงบประมาณในการจัดดำเนินการเป็นอย่างมาก โรงเรียนเกือบทุกแห่งขาดอัตรากำลังครู ครูสอนไม่ตรงตามวุฒิ ขาดวัสดุอุปกรณ์ การขยายตัวอย่างรวดเร็วดังกล่าวทำให้ปริมาณนักเรียนสูงจากเป้าหมายที่กำหนดไว้เป็นอันมาก²

จากสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม และการขยายตัวอย่างรวดเร็วของโรงเรียนมัธยมศึกษาดังกล่าวแล้ว ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จึงประสบปัญหาในการบริหารงานเป็นอย่างมากในปัจจุบัน ดังที่ ชรรมบุญ วิสัยจร ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาท่านหนึ่ง ได้ระบายปัญหานั้นออกมาว่า

"การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในปัจจุบัน มีความยุ่งยากซับซ้อนมาก จำเป็นจะต้องศึกษาและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการบริหาร เพื่อนำมาปรับปรุงงานบริหารให้โดยลดี วิชาการบริหารทุกคนศึกษาได้เหมือนกันหมด แต่การจะเป็นผู้บริหารจริง ๆ นั้น จำเป็นต้องอาศัยคุณสมบัติ ความพร้อม และเทคนิคหลาย

¹กระทรวงศึกษาธิการ, กองแผนงาน, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะเวลาที่ 4 (2520-2524), (เฉพาะที่เกี่ยวกับการศึกษาและสังคม) (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2519), หน้า 32.

²กรมสามัญศึกษา, กองแผนงาน, แผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 4 พ.ศ. 2520-2524, (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, 2519), หน้า 5. (อัครสำเนา)

หลายประการ จึงจะบริหารได้ผลดีและอยู่รอด ลักษณะสังคมที่เปลี่ยนไป ค่านิยมของคนในย่านเมือง ตลอดจนภาวะเศรษฐกิจ แนวคิดในการจัดการศึกษาและนโยบาย มี ผลกระทบกระเทือนต่อการบริหารโรงเรียนทั้งสิ้นอยากจะเรียกการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในขณะนี้ว่าเป็นการบริหารแบบเผชิญหน้า และมีการเตรียมรับมืออยู่ตลอดเวลา ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในขณะนี้มีความรู้สึกคล้ายกันคือ โคดเคี้ยวและเลียงภัย อาจจะเป็นเพราะความเจริญเติบโตของโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างรวดเร็ว ความผันแปรของสังคม เปลี่ยนไปมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มนุษย์เราทุกสังคมยึดมั่นในหลักผลประโยชน์มากกว่าหลักคุณธรรมมากขึ้น ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ ประชาธิปไตย อำนาจและความเป็นธรรมของคนในสังคมกำลังหลงทางอยู่ ยังไม่มีใครสามารถดึงกลับมาได้และในที่สุดผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาหลายท่านก็พบกับความวิบัติ เพราะการยื่นประชาธิปไตยที่ไรแกนสาร และความเข้าใจที่แท้จริงในแก่นุคตถากรุในโรงเรียนตลอดจนนักเรียน การที่ไม่สามารถสร้างความเข้าใจที่ถูกทองใดแล้วไซ้ประชาธิปไตยอย่างผิด ๆ ในที่สุดก็เกิดความวุ่นวายขึ้น การแก้ไขคือ ขยายหรือปลดผู้บริหารไปเสียเลย ยิ่งโรงเรียนใดที่มีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องของควยแล้ว ยิ่งมีอันตรายร้ายแรง เช่น ความดีความชอบ 2 ชั้น การสอน 2 ๓๓๓๓ การสอนนักศึกษาผู้ใหญ่ การขายชุดเครื่องแต่งกายพละ การขายหนังสือ ฯลฯ ล้วนแล้วแต่นำมาซึ่งความขัดแย้งรุนแรงในภายหลังทั้งสิ้น และในที่สุดผู้ที่เสียผลประโยชน์หรือได้ประโยชน์ไม่เต็มที ก็อาจประโยชน์ของบ้านเมืองแล้วก็เช่นมาผู้บริหารทันที และนั่นก็คือ " พัง " ¹

จะเห็นได้ว่าการบริหารงานในโรงเรียนมัธยมศึกษาเต็มไปด้วยความยากลำบากและอุปสรรคต่าง ๆ มากมาย หากจะให้การบริหารดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและยังเกิดผลดีแก่โรงเรียนแล้ว ต้องปรับปรุงผู้บริหารซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญ และถือว่าเป็นผู้นำของโรงเรียน เรามักจะพบนักการศึกษาพูดเสมอ ๆ ว่า ครูใหญ่คือ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญ

¹ ธรรมบุญ วิสัยจร, แนวคิดในการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนมัธยมศึกษา (สงขลา : โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. , 2522), หน้า 1 - 2. (อค์สำเนา)

ที่สุดโรงเรียนเป็นผู้บริหารกิจการต่าง ๆ ให้ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้¹

ด้วยเหตุที่ครูใหญ่ หรือผู้บริหาร เป็นผู้ที่สำคัญที่สุดนี้ จึงควรจะได้ศึกษาต่อไปว่าผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่อะไรบ้าง

พินัส หันนาคินทร์ ได้จำแนกหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนไว้ 3 ประการ คือ งานด้านวิชาการ งานด้านบริการนักเรียน งานด้านธุรการและบริหารทั่วไป² ส่วนกรมสามัญศึกษาในปัจจุบันได้กล่าวถึงหน้าที่บริหารโรงเรียนให้เป็นที่ไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาและเพื่อความเจริญก้าวหน้าของสถานศึกษานั้น ได้แบ่งหน้าที่ของหัวหน้าสถานศึกษาอย่างกว้าง ๆ ไว้ 3 ประการด้วยกัน คือ

- ก. งานด้านวิชาการ เช่น งานเกี่ยวกับครู การสอน การสอบ ฯลฯ
- ข. งานบริหารนักเรียน เช่น การแนะแนวการจัดกิจกรรมนักเรียน ฯลฯ
- ค. งานด้านธุรการ และประชาสัมพันธ์ เช่น ทะเบียนนักเรียน ทะเบียนวัสดุ³ ฯลฯ

แคมป์ เบลด์และคณะ (Campbell and Others) แบ่งแยกงานบริหารการศึกษาออกเป็น 7 ประเภท คือ

¹ไวโรจน์ บุญสวัสดิ์, "การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา," หน้า 2.

²พินัส หันนาคินทร์, หลักการบริหารโรงเรียน, (พระนคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2512), หน้า 38 - 39.

³กรมสามัญศึกษา, คู่มือผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2519), หน้า 7.

1. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
2. การพัฒนาหลักสูตร
3. งานกิจการนักเรียน
4. งานธุรการ
5. งานจัดหาเครื่องอำนวยความสะดวกและอุปกรณ์การศึกษา
6. การเงินและงานธุรการ
7. การจัดโครงสร้างหรือรูปแบบขององค์การ¹

งานต่าง ๆ ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้พอจะสรุปงานหลักจริง ๆ ของผู้บริหารได้ 3 ประการคือ งานวิชาการ งานกิจการนักเรียนและงานธุรการ จะเห็นได้ว่า งานกิจการนักเรียนเป็นงานหลักที่สำคัญอันหนึ่งของผู้บริหารโรงเรียน และลักษณะของงานก็ไปเกี่ยวข้องกับทั้งงานด้านวิชาการและธุรการ ซึ่งเป็นงานพื้นฐานของโรงเรียน แต่การสร้างโรงเรียนขึ้นมาที่มีวัตถุประสงค์ที่จะให้กุลบุตร กุลธิดาได้มีความรู้ความสามารถและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ดังนั้นการบริหารกิจการนักเรียนที่มุ่งเกี่ยวกับตัวเด็กโดยตรงจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งประการหนึ่ง

วิทยุ สาทร กล่าวถึงการบริหารกิจการนักเรียนว่า การบริหารกิจการนักเรียนเป็นงานสำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูใหญ่มีหน้าที่จะดำเนินงานทุกอย่างภายในโรงเรียน เพื่อให้กิจการนักเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้โดยยึดหลักการว่า โรงเรียนควรพยายามให้เด็กอยู่ในเรียนทุกคน

¹Ronald F. Campbell, John E. Corbally Jr., and John A. Ramseyer, Introduction to Educational Administration, 3 rd. ed., (Boston : Allyn and Bacon, 1966), pp. 96 - 97.

ได้มีโอกาสนำเสนอภาคและบุตกรรม เพราะการศึกษาทำให้เด็กเติบโตขึ้นมาเป็นพลเมืองดีของชาติ การศึกษาช่วยให้บุคคลมีความรู้ และฉลาดรู้จักแก้ไขปัญหาค่าง ๆ ของตนเอง รู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสภาพสังคม ¹

นพพจน์ บุญจิตราคุลย์และชัยวัช ไทยอง กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหารกิจการนักเรียนว่า สังคมเป็นตัวกำหนดปรัชญาของการดำเนินชีวิต ซึ่งชีวิตมีความต้องการหลายอย่าง โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีสถาบันหลายอย่างในสังคมที่เป็นตัวกำหนดความต้องการของบุคคลและสถาบัน เหล่านี้ในขณะเดียวกันก็เป็นตัวกำหนดบทบาทของโรงเรียนอีกด้วย สถาบันเหล่านี้ได้แก่ บ้าน ศาสนา รัฐบาล เป็นต้น โรงเรียนมีบทบาททั้งส่งเสริมและควบคุมบุคคลากรต่าง ๆ ซึ่งบุคคลากรเหล่านี้เป็นผู้สร้างหลักสูตรและกระบวนการเรียน ซึ่งนักเรียนต้องเรียน นักเรียนมาโรงเรียนมิใช่มาเพื่อจะเรียนหนังสืออย่างเฉียว แต่มาเรียนเพื่อจะอยู่ในสังคมที่สับสนและซับซ้อนได้อย่างมีความสุข โรงเรียนจำเป็นต้องช่วยเหลือในเรื่องนี้ และกิจกรรมนักเรียนจะเป็นส่วนช่วยได้อย่างมาก ข้อเท็จจริงนี้เป็นข้อสนับสนุน

ประการแรก เกี่ยวกับความสำคัญของการบริหารกิจการนักเรียน

ประการที่ 2 เราคงยอมรับว่ากระบวนการเรียนรู้มิได้เกิดขึ้นในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว เด็กเรียนรู้หลายอย่างนอกห้องเรียน คนส่วนใหญ่ต้องเรียนรู้จากคนอื่นเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การบริหารกิจการนักเรียนมีกิจกรรมส่วนใหญ่ นอกห้องเรียน จึงมีส่วนช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างกว้างขวางขึ้น

บุญโง่ สาร, นักบริหารการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

หน้า 201.

ประการที่ 3 เป็นที่ยอมรับกันว่าคนที่สอบโคตี 1 ไม่จำเป็นต้องมีความเจริญในจิตใจมากไปกว่าคนที่สอบโคตีที่หาย ๆ คนที่สอบโคตี 1 มักจะมีความรอบรู้ดีในห้องเรียน คนที่สอบโคตีที่หาย ๆ อาจมีความรู้หลายอย่างนอกห้องเรียน การบริหารกิจการนักเรียน จึงมีส่วนช่วยได้อย่างมาก

ประการที่ 4 คนเราโดยปกติมักจะไม่นิ่งเฉย มีการเคลื่อนไหว (Active) อยู่เสมอ ทั้งการกระทำ การคิดและมโนภาพต่างๆ แต่ละบุคคลจะมีพลังมากน้อยเพียงใด ขึ้นกับวัยและสิ่งแวดล้อม ถ้าอยู่ในวัยเด็กจะมีพลังมาก ผู้ใหญ่ก็อาจมีความคิดมาก วัยหนุ่มสาวจะมีทั้งพลังความคิดและพลังกายควบคู่กันไป พลังที่มีอยู่ในตัวบุคคลไม่ว่าจะเป็นพลังกายหรือพลังความคิด ย่อมต้องการใช้และการควบคุมพลังส่วนเกิน (Surplus energy) ถ้าหากใช้ไม่ถูกทางก็จะนำไปสู่การทำลาย เสียหายหรือความเสื่อมต่าง ๆ ทั้งนี้โรงเรียนจึงจำต้องหาทางใช้และควบคุมพลังส่วนเกินเหล่านี้ให้ออกไปในทางสร้างสรรค์และมีประโยชน์ ซึ่งก็เป็นภาระอย่างหนึ่งในการบริหารกิจการนักเรียน

ประการที่ 5 เป้าหมายของการศึกษาก็เพื่อให้เด็กได้เจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ เพื่อให้เด็กเจริญเติบโตเป็นคนที่สมบูรณ์ การศึกษานอกห้องเรียนมีส่วนช่วยให้เด็กได้เจริญงอกงามเป็นคนที่สมบูรณ์ การศึกษานอกห้องเรียนก็อาจนับได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารกิจการนักเรียน

ประการที่ 6 มนุษย์เราจะหวงแหนตนเอง บำรุงรักษาในสิ่งที่ตนเองรู้สึกว่ามีค่า ตัวเองมีส่วนเป็นเจ้าของ การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนและมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนก็เป็นอีกทางหนึ่งที่แสดงให้นักเรียนเห็นว่า เขามีส่วนร่วมเป็นเจ้าของโรงเรียนของเขา เมื่อเป็นเช่นนี้เขาย่อมไม่ทำลายโรงเรียนและชื่อเสียงของโรงเรียนของเขาเอง กิจกรรมเช่นนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารกิจการนักเรียนเช่นกัน

ประการที่ 7 การศึกษาในห้องเรียนส่วนใหญ่เป็นการนำไปสู่อาชีพหลักกิจกรรมนักเรียนหลายอย่างเป็นการส่งเสริมอาชีพรอง มีคนไทยไม่น้อยที่มีชื่อเสียง เพราะอาชีพรอง ¹

ในปัจจุบันสภาพแวดล้อมทางสังคมได้เปลี่ยนไปมาก โดยเฉพาะหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ค่านิยม แนวความคิด ตลอดจนบทบาทของนักเรียนได้เปลี่ยนไปจากเดิม นักเรียนรวมตัวกันเดินขบวนขับไล่ผู้บริหาร หรือไม่ก็มีการสไตรก์ไม่ยอมเข้าห้องเรียน เมื่อเห็นว่างทางโรงเรียนวางระเบียบข้อบังคับมากเกินไป เหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ยังเกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน จึงควรที่ผู้บริหารจะได้หันมามองดูการบริหารงานของตนในปัจจุบันว่าเหมาะสมกับสภาพเหตุการณ์และสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ได้เปลี่ยนไปแล้วหรือไม่ และจากผลงานการวิจัยของ สุรชัย ชินูโย การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาชั้น งานกิจการนักเรียนมาเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาการบริหารงานบุคคล และงานวิชาการได้รับความสนใจเป็นอันดับที่ 3 ² เมื่อการบริหารกิจการนักเรียนเป็นงานที่ผู้บริหารเห็นความสำคัญอย่างมากเช่นนี้ ผู้วิจัยจึงคิดว่าน่าจะได้มีการศึกษาวิจัยถึงโครงสร้างการบริหาร ภารกิจและการปฏิบัติงานกิจการนักเรียนที่เป็นจริง ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 10 เพื่อนำไปใช้เป็นแนวปฏิบัติและขจัดปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตต่อไป ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะศึกษางานสำคัญ ๆ ของ การรับและการแบ่งกลุ่มนักเรียน การประชุมนิเทศนักเรียน การรักษาระเบียบวินัยของ

¹ในพจนานุกรม บัญชีตราคุณุศลและชัยชีวิต ไทย, เอกสารประกอบการเรียนวิชา
กิจกรรมนักเรียน (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523, หน้า 2 - 3. (อัครสำเนา)

²สุรชัย ชินูโย, "งานบริหารการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา
10," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 4.

โรงเรียน การทำทะเบียนและการรายงานเกี่ยวกับตัวนักเรียน การบริการเกี่ยวกับ
สุขภาพของนักเรียน การจัดและบริการแนะแนว การจัดกิจกรรมนักเรียนและการจัด
ให้ทุนอุดหนุนการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา
ในเขตการศึกษา 10
2. เพื่อศึกษาภาระกิจและการปฏิบัติงานกิจการนักเรียนที่เป็นจริงของโรงเรียน
มัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 10
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน
มัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 10

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนมัธยม
ศึกษา สายสามัญที่เปิดสอนตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 (ม. 1 - 3) และมัธยมศึกษาปีที่
1 - 5 (ม. 1 - 3 และ มศ. 4 - 5) ในสังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ เท่านั้น
2. การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา
สายสามัญเฉพาะปีการศึกษา 2523 ในเขตการศึกษา 10 เท่านั้น

คำจำกัดความของคำที่ใช้ในการวิจัย

การบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนิน
การ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างร่วมกัน

งานกิจการนักเรียน หมายถึง กิจกรรมทุกชนิดของโรงเรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับการสอนในห้องเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนในโรงเรียนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ

โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญ สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ผู้บริหาร หมายถึง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 10 สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ครู - อาจารย์ หมายถึง ครู - อาจารย์ ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการในเรื่องกิจการนักเรียนเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ใน 8 เรื่อง ของโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตการศึกษา 10

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญ ที่ใช้เป็นแนวปฏิบัติและปรับปรุงกิจการนักเรียนของตนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น
2. ผลการวิจัยครั้งนี้จะช่วยให้เข้าใจปัญหาต่าง ๆ ของงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญ ในเขตการศึกษา 10
3. ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อนักการศึกษาและผู้ที่สนใจเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 10

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน และครู-อาจารย์ผู้ปฏิบัติงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สายสามัญ สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่ปฏิบัติงานอยู่ในปีการศึกษา 2523

ทั้ง 6 จังหวัด ในเขตการศึกษา 10

2. ตัวอย่างประชากร สุ่มจากประชากรตามข้อหนึ่ง โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งเป็นพวกหรือชั้น (Stratified Random Sampling) แล้วจึงใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ดำเนินเป็นขั้นตอนดังนี้

2.1 ทำการแบ่งโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งหมดในเขตการศึกษา 10 ออกเป็นกลุ่มโรงเรียนที่มีผู้บริหารโรงเรียนดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ และครูใหญ่ แล้วจึงสุ่มโรงเรียนมัศึกษาดังกล่าวด้วย วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) มาเป็นจำนวนร้อยละ 50 ของโรงเรียนทั้งหมด ได้จำนวนโรงเรียน 12 โรงเรียน 28 โรงเรียน และ 40 โรงเรียนตามลำดับ รวมโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้จำนวน 80 โรงเรียน

3. จากโรงเรียนที่แบ่งกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว ได้แบ่งบุคลากรออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหาร และครู - อาจารย์

3.1 กลุ่มผู้บริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ และครูใหญ่ ของทุกโรงเรียนที่สุ่มได้ นำไปเป็นประชากรทุกคนรวม 80 คน

3.2 กลุ่ม ครู - อาจารย์ในโรงเรียน สุ่มตัวอย่างแบบง่าย

3.2.1 โรงเรียนที่มีผู้บริหารดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ สุ่มตัวอย่างครู - อาจารย์มาร้อยละ 50 เป็นจำนวนประชากรทั้งสิ้น 48 คน

3.2.2 โรงเรียนที่มีผู้บริหารดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ สุ่มตัวอย่างครู - อาจารย์มาร้อยละ 50 เป็นจำนวนประชากรทั้งสิ้น 56 คน

3.2.3 โรงเรียนที่มีผู้บริหารดำรงตำแหน่งครูใหญ่ สุ่มตัวอย่างครู - อาจารย์มาร้อยละ 50 เป็นจำนวนประชากรทั้งสิ้น 40 คน

รวมกลุ่มครู - อาจารย์ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรจำนวน 144 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัยแนวคิดจากตำรา เอกสาร ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และปรึกษากับผู้มีประสบการณ์ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำไปขอความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านกิจกรรมนักเรียน แล้วนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขโดยอาจารย์ที่ปรึกษา จนได้แบบสอบถามฉบับจริงแล้ว จึงนำไปใช้กับประชากรที่เลือกไว้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้แบบสอบถาม 2 ชุด คือ

ชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหารซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

- ก. เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ข. เป็นคำถามเกี่ยวกับการบริหารและการปฏิบัติงานกิจกรรมนักเรียนใน

โรงเรียน

- ค. เป็นคำถามเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารกิจกรรมนักเรียน
- ง. เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบริหารและการปฏิบัติงาน

กิจกรรมนักเรียน

ชุดที่ 2 สำหรับครู - อาจารย์ปฏิบัติการซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

- ก. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ข. คำถามเกี่ยวกับการบริหารและการปฏิบัติงานกิจกรรมนักเรียน
- ค. คำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบริหารและการปฏิบัติงาน

กิจกรรมนักเรียน

4. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธี ความความ

เหมาะจะสมและความสะดวกของโรงเรียนที่ไปเก็บข้อมูล ดังนี้ คือ

- ก. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปส่งแก่ผู้ตอบและขอรับคืนด้วยตนเอง
- ข. ส่งแบบสอบถามและไต่รับคืนทางไปรษณีย์

5. วิธีคำนวณการวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนแล้ว ผู้วิจัยได้นำ

มาวิเคราะห์หาค่าร้อยละวิธีทางสถิติหาค่าร้อยละ (Percent) และมัธยฐานเลขคณิต (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รูปตารางประกอบความเรียง

ลำดับชั้นการเสนอข้อมูล

บทที่ 1 เสนอความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของ
การวิจัย ขอบจำกัดของการวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่ได้จาก
การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และลำดับชั้นในการเสนอข้อมูล

บทที่ 2 กล่าวถึงวรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 กล่าวถึงวิธีดำเนินการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มประชากร
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการรวบรวมข้อมูล

บทที่ 4 กล่าวถึงวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายและขอเสนอแนะ